Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/6748

2024 11 26

P9_TA(2024)0122

Kritinė padėtis Kuboje

2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl kritinės padėties Kuboje (2024/2584(RSP))

(C/2024/6748)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Kubos, ypač į 2023 m. liepos 12 d. rezoliuciją dėl ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo padėties atsižvelgiant į pastarojo meto Vyriausiojo įgaliotinio vizitą į šią salą ([1]),

— atsižvelgdamas į 2016 m. gruodžio mėn. pasirašytą Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Kubos Respublikos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimą ([2]), kuris laikinai taikomas nuo 2017 m. lapkričio 1 d.,

— atsižvelgdamas į Kubos konstitucijos 4, 5 ir 229 straipsnius ir į Kubos baudžiamąjį kodeksą,

— atsižvelgdamas į pilietinės visuomenės organizacijos apibrėžtį *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*,

— atsižvelgdamas į už Amerikos žemyną atsakingo Europos išorės veiksmų tarnybos (EIVT) vykdomojo direktoriaus pavaduotojo parengtą dokumentą ARES (2021) 2474104,

— atsižvelgdamas į 1966 m. gruodžio 16 d. Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą ir kitas tarptautines žmogaus teisių srities sutartis ir priemones,

— atsižvelgdamas į 1984 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtą Jungtinių Tautų konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą, kurios šalis yra Kuba,

— atsižvelgdamas į tokių žmogaus teisių organizacijų kaip „Human Rights Watch“, „Human Rights Foundation“ ir „Prisoners Defenders“ ataskaitas, į Amerikos šalių žmogaus teisių komisijos (IACHR) 2020, 2021 ir 2022 metų ataskaitų IV skyriaus B dalį dėl Kubos, į Jungtinių Tautų specialiosios pranešėjos šiuolaikinių vergijos formų, įskaitant jos priežastis ir padarinius, klausimais ir Jungtinių Tautų specialiosios pranešėjos prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, klausimais 2019 m. lapkričio 6 d. pranešimą Jungtinių Tautų vyriausiajai žmogaus teisių komisarei dėl Kubos medikų brigadų, į Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo šiuolaikinių vergijos formų, įskaitant jos priežastis ir pasekmes, klausimais 2023 m. lapkričio 2 d. pranešimą Jungtinių Tautų vyriausiajam žmogaus teisių komisarui dėl Kubos medikų brigadų ir į Jungtinių Tautų žmogaus teisių tarybos 2018 metų visuotinio periodinio vertinimo išvadas dėl Kubos medikų brigadų,

— atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų specialiosios pranešėjos religijos ar tikėjimo laisvės klausimais, Jungtinių Tautų darbo grupės savavališko kalinimo klausimais, Jungtinių Tautų specialiosios pranešėjos teisės į nuomonės ir saviraiškos laisvę skatinimo ir apsaugos klausimais, Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo taikių susirinkimų ir asociacijų laisvės klausimais ir Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo mažumų klausimais 2023 m. lapkričio 16 d. pranešimą Kubai,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 ir 4 dalis,

([1]) Priimti tekstai, P9_TA(2023)0280.
([2]) OL L 337 I, 2016 12 13, p. 3.

A. kadangi 2017 m. liepos 5 d. Parlamentas pritarė ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimui, kuriame numatytos aiškios sąlygos, susijusios su žmogaus teisių ir demokratijos padėties Kuboje gerinimu, įskaitant laikino sustabdymo sąlygą, taikomą nuostatų dėl žmogaus teisių pažeidimo atvejais; kadangi pridedamoje rezoliucijoje Kubos valdžios institucijų prašoma leisti Europos Parlamento delegacijoms atvykti į šalį ir susitikti su jų atstovais;

B. kadangi keliuose ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo straipsniuose, būtent 1, 2 ir 3 straipsniuose, nustatyti aiškūs abiejų visuomenių lygybės, abipusiškumo, abipusės pagarbos bei ryšių, dialogo ir bendradarbiavimo stiprinimo principai; kadangi Parlamentas yra kreipęsis į EIVT su prašymu imtis visų įmanomų priemonių, kad vykdant ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimą būtų atidžiai stebima žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių padėtis Kuboje; kadangi pagarba žmogaus, pilietinėms, politinėms, ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms yra itin svarbi ES;

C. kadangi politinių kalinių ir sąžinės kalinių skaičius Kuboje smarkiai išaugo ir 2024 m. sausio 31 d. siekė 1 066 asmenis, įskaitant 33 asmenis, kurie įkalinimo momentu buvo nepilnamečiai, – nuo 2018 metų šis skaičius padidėjo aštuonis kartus, o per pastaruosius 12 mėnesių – 170 asmenų, taigi vidutiniškai per mėnesį dėl politinių motyvų įkalinama daugiau kaip 14 asmenų; kadangi žmogaus teisių organizacijos taip pat yra užfiksavusios daugiau kaip 11 000 atvejų, kai buvo priimti nuosprendžiai „nusikalstamumo prevencijos“ tikslais, kuriais skirtos vidutiniškai 2 metų 10 mėnesių trukmės bausmės, kuomet nusikaltimas nepadarytas arba nebuvo pasikėsinta jį padaryti, – šiuos duomenis 2022 m. balandžio mėn. Jungtinių Tautų komiteto prieš kankinimą pirmininkas nurodė savo baigiamosiose žodinėse pastabose Komiteto prieš kankinimą periodinio vertinimo dėl Kubos 73-iojoje sesijoje; kadangi pastaraisiais dešimtmečiais Kubos civilinio kodekso 72 straipsnis sudarė sąlygas kasmet „nusikalstamumo prevencijos“ tikslais įkalinti vidutiniškai 3 850 asmenų; kadangi naujojo Kubos baudžiamojo kodekso 434 straipsnio 1 dalis ir 189 straipsnio 3 dalis yra grindžiamos Civiliniame kodekse numatytomis „nusikalstamumo prevencijos“ priemonėmis;

D. kadangi Jungtinės Tautos jau anksčiau yra Kubai išreiškusios susirūpinimą dėl religinių lyderių sulaikymo ir įkalinimo šalyje; kadangi 2023 m. lapkričio 16 d. penki Jungtinių Tautų įgaliojimus turintys įgaliotieji ekspertai ir pranešėjai Kubai nusiųstame pranešime aprašė ir pasmerkė sistemingą evangelikų pastorių ir katalikų kunigų, musulmonų imamų, jorubų ir santerijos religinių lyderių persekiojimą, įkalinimą ir kankinimą Kuboje;

E. kadangi Nusikalstamumo ir justicijos politikos tyrimų institutas 2024 m. sausio mėn. atnaujintame „World Prison Brief“ pranešime nurodė, kad saloje padaugėjo kalinių ir pagal įkalintų asmenų skaičių Kuba užima antrą vietą pasaulyje; kadangi Kubos vyriausybė ir toliau pasitelkia savavališką sulaikymą, siekdama persekioti ir įbauginti kritikus, nepriklausomus aktyvistus, politinius oponentus ir kitus asmenis;

F. kadangi žmogaus teisių organizacijos ir toliau fiksuoja, kad šalyje nuolat varžoma saviraiškos, taikių susirinkimų ir asociacijų laisvė, o Kubos valdžios institucijos slopina kitokią nuomonę ir persekioja žmogaus teisių gynėjus; kadangi 2023 metais užfiksuota daugiau kaip 200 interneto apribojimų atvejų, įskaitant įsilaužimus į žurnalistų paskyras, siekiant juos nutildyti ir apriboti žodžio laisvę;

G. kadangi žmogaus teisių padėtis Kuboje kelia didelį susirūpinimą, visų pirma kalbant apie pažeidžiamų gyventojų grupes, pavyzdžiui, moteris, etnines mažumas ir LGBTIQ+ bendruomenę; kadangi nevyriausybinės organizacijos ir nepriklausomi stebėsenos centrai praneša apie vis dažniau pasitaikančius moterų nužudymo dėl lyties atvejus Kuboje, atsižvelgiant į tai, kad 2023 metais moterų nužudymo dėl lyties atvejų skaičius išaugo iki 89, o 2024 metais jau pranešta apie aštuonis naujus atvejus; kadangi, nepaisant to, režimas Kuboje neįgyvendino moterų nužudymo dėl lyties atvejų registravimo sistemos, kurioje būtų naudojami naujausi vieši duomenys, ir dar nepriėmė visapusiško kovos su smurtu dėl lyties įstatymo, kuriuo būtų užtikrintas pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimas;

H. kadangi Parlamentas ne kartą priminė EIVT, kad nepriklausomos pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimas politiniame dialoge ir susitarimo bendradarbiavimo projektuose yra viena esminių ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo dalių, kaip pabrėžiama jo 36 straipsnyje, ir kad turi būti nedelsiant panaikinta tokia nuo pat susitarimo pasirašymo susidariusi padėtis, kai nepriklausomos pilietinės visuomenės atstovai pašalinami iš bendradarbiavimo fondų ir (arba) nušalinami nuo dalyvavimo susitarime ir, kita vertus, dalyvavimas ir galimybė pasitelkti bendradarbiavimo fondus leidžiami tik toms įmonėms, kuriose valstybė dalyvauja ar kurias ji kontroliuoja;

I. kadangi 2024 m. sausio 2 d. Jungtinės Tautos viešai paskelbė Kubos režimui išsiųstą kaltinamojo pobūdžio laišką, kuriame pastarasis kaltinamas naudojant priverčiamąjį darbą – vieną iš šiuolaikinės vergovės formų, kurią smerkia Jungtinių Tautų specialieji pranešėjai prekybos žmonėmis ir vergovės klausimais; kadangi ne viena tarptautinė organizacija pasmerkė tai, kad užsienyje dirbantys Kubos valstybės tarnautojai, įskaitant gydytojus, mokytojus, jūreivius, inžinierius, menininkus ar sportininkus, tampa prekybos žmonėmis aukomis dėl neišvengiamai prievartinio pobūdžio įstatymų ir taisyklių, darančių poveikį labai aiškioms pagrindinėms laisvėms, įskaitant Baudžiamojo kodekso 176 straipsnį, 2020 m. Užsienio prekybos ministerijos (Mincex) nutarimą Nr. 368, Migracijos įstatymą ir 2012 m. įstatyminį dekretą Nr. 306;

J. kadangi dėl palaipsniui Kuboje įvesto režimo demokratinių pokyčių perspektyvos yra neįmanomos, nes Kubos konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtinta, kad aukščiausia politinė ir visuomenės bei valstybės vadovaujančioji jėga yra vienintelė, martistinė, fidelistinė ir marksistinė-leninistinė Kubos komunistų partija, o 4 ir 229 straipsniuose nustatyta, kad dabartinė politinė sistema yra neatšaukiama;

K. kadangi, nepaisant to, kad jau daugelį metų primygtinai reikalaujama leisti apsilankyti saloje, Kubos valdžios institucijos nuolat atsisako įsileisti į Kubą oficialius Europos Parlamento komitetus, delegacijas ir kai kurias frakcijas, tarptautines žmogaus teisių organizacijas ir kitus nepriklausomus žmogaus teisių padėties stebėtojus, įskaitant Jungtinių Tautų specialiuosius pranešėjus, ar leisti apsilankyti šalies kalėjimuose;

L. kadangi 2023 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento pirmininkų sueiga, gavusi 2023 m. rugsėjo 20 d. Kubos ambasadorės Belgijoje ir Europos Sąjungai kvietimą, davė leidimą į Kubą siųsti *ad hoc* delegaciją; kadangi 2023 m. gruodžio 19 d. Kubos parlamento pirmininko pavaduotoja informavo ES ambasadorę Kuboje apie sprendimą atsisakyti priimti Europos Parlamento delegaciją motyvuojant tuo, kad šalis nepageidauja priimti atvykstančių Europos Parlamento narių, kurie veikia prieš Kubos interesus ir kurių interesai visiškai sutampa su Jungtinių Amerikos Valstijų interesais; kadangi Kubos Respublikos ambasadorė savo 2024 m. sausio 25 d. laiške Europos Parlamento Pirmininkei Europos Parlamento *ad hoc* delegacijos į Kubą pirmininką ir dar du narius įvardijo kaip palaikančius ryšius su piliečiais ir organizacijomis, įtrauktais į Nacionalinį asmenų ir subjektų, kurių veikla grindžiama terorizmo aktais, sąrašą; kadangi 2023 m. lapkričio mėn. Europos Parlamente buvo priimta Kubos parlamento delegacija;

M. kadangi Parlamentas trims Kubos aktyvistams yra įteikęs Sacharovo premiją už minties laisvę: 2002 m. ją gavo Oswaldo Payá, 2005 m. – judėjimas „Baltai vilkinčios moterys“, o 2010 m. – Guillermo Fariñas; kadangi Sacharovo premijos laureatai ir jų artimieji vis dar nuolat persekiojami, bauginami, jiems neleidžiama išvykti iš šalies ir dalyvauti tarptautiniuose renginiuose; kadangi 2023 m. birželio mėn. IACHR padarė išvadą, kad už demokratijos aktyvistų Oswaldo Payá ir Haroldo Cepero žūtį 2012 m. automobilio avarijoje yra tiesiogiai atsakingi valstybės pareigūnai; kadangi turėtų būti atliktas visiškai skaidrus tyrimas siekiant patraukti atsakomybėn asmenis, atsakingus už Oswaldo Payá ir Haroldo Cepero nužudymą;

N. kadangi ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimu nepavyko pasiekti pagrindinio tikslo – pagerinti pagrindinių laisvių padėtį Kuboje;

1. apgailestauja, kad, nepaisant laiko, kuris praėjo nuo ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo įsigaliojimo, padėtis, susijusi su demokratijos ir laisvių stoka Kuboje, nepagerėjo ir kad, priešingai, padėtis žmogaus teisių srityje saloje toliau blogėja ir sunkėja, o pagrindinės ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo nuostatos yra akivaizdžiai ir sistemingai pažeidinėjamos;

2. pabrėžia, kad visos susitarimo šalys turi įgyvendinti privalomas ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo nuostatas ir laikytis žmogaus teisių visuotinumo principo;

3. itin griežtai smerkia Kubos režimo vykdomus sistemingus žmogaus teisių pažeidimus ir prievartą prieš, be kita ko, protestuotojus, politinius disidentus, religinius lyderius, žmogaus teisių aktyvistus ir nepriklausomus menininkus; primygtinai ragina Kubos valdžios institucijas nedelsiant nutraukti represyvią politiką; smerkia tai, kad Kuboje nėra tikėjimo laisvės;

4. yra susirūpinęs dėl grėsmingai didėjančio politinių kalinių skaičiaus, kuriam nuo 2018 metų išaugus daugiau nei aštuonis kartus Kuba tapo didžiausiu politinių aktyvistų ir disidentų kalėjimu Lotynų Amerikoje; ragina nedelsiant ir besąlygiškai paleisti savavališkai vien dėl naudojimosi savo žmogaus teisėmis, įskaitant saviraiškos ir taikių susirinkimų laisvę, kalinamus asmenis; taip pat ragina panaikinti nepagrįstus baudžiamuosius kaltinimus ir pritaria tam, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos tremtiniams grįžti į savo šalį;

5. pareiškia, kad yra nepriimtina, jog EIVT ir ES delegacija Havanoje susitarė neįtraukti Kubos demokratinės opozicijos ir Europos bei Kubos nepriklausomų ir teisėtų pilietinės visuomenės organizacijų į politinį dialogą, nes Kubos valdžios institucijos jų nepatvirtino; primena savo 2023 m. liepos mėn. rezoliuciją, kurioje pareiškė labai apgailestaujantis dėl to, kad Komisijos pirmininko pavaduotojas ir Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai praleido galimybę paremti demokratiją per Kubos pilietinę visuomenę ir politinius kalinius ir pasiųsti aiškią žinią apie ES susirūpinimą dėl žmogaus teisių pažeidimų Kuboje;

6. dar kartą reiškia tvirtą ir besąlygišką paramą Kubos žmonėms, visiems žmogaus teisių gynėjams Kuboje ir jų pagirtinam atsidavimui siekiant laisvių ir teisių, kurios dešimtmečius buvo varžomos Kubos režimo;

7. reiškia didelį susirūpinimą dėl priverčiamojo darbo Kuboje ir smerkia Kubos valstybės kontroliuojamą priverčiamąjį darbą, visų pirma medikų brigadose, taip pat mokytojų, jūreivių, inžinierių, menininkų, sportininkų ir kitų asmenų, kurių atlygio didžiąją dalį pasisavina Kubos vyriausybė, priverčiamąjį darbą; smerkia tai, kad dauguma tarptautinėse misijose dalyvavusių „savanorių“ teigė, jog jie į misijas buvo siunčiami prieš savo valią arba jose turėjo dalyvauti prievartinės struktūros sąlygomis;

8. pažymi, kad 2023 m. lapkričio mėn. su Kubos parlamento nariais, įskaitant Kubos nacionalinio parlamento sekretorių Homero Acostą, Europos Parlamente buvo elgiamasi pagarbiai ir jie buvo šiltai priimti; pareiškia, kad nuolatinis Europos Parlamento, kuris yra vienintelė Europos institucija, kuriai neleidžiama atvykti į Kubos teritoriją, neįsileidimas yra nepriimtinas ir pažeidžia ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimą; nepritaria Kubos sprendimui atsisakyti priimti Parlamento *ad hoc* delegaciją ir ragina Kubos valdžios institucijas laikytis ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo principų ir suteikti Parlamentui galimybę atvykti į šalį; reikalauja, kad vadovaujantis ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarime įtvirtintais lygybės, abipusiškumo ir abipusės pagarbos principais būtų patvirtintos panašios priemonės, kuriomis bet kuriam Liaudies Valdžios Nacionalinės Asamblėjos arba Kubos režimo atstovui būtų uždrausta patekti į Parlamento patalpas;

9. reikalauja, kad Kubos valdžios institucijos, vadovaudamosi ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimu, suteiktų galimybę Europos Parlamento, ES ir valstybių narių delegacijai, taip pat nepriklausomoms žmogaus teisių organizacijoms apsilankyti šalyje, siekiant stebėti teismo procesus ir aplankyti šimtus aktyvistų ir eilinių kubiečių, kurie tebėra įkalinti už naudojimąsi saviraiškos ir susirinkimų laisve; ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai bet kokiuose santykiuose su Kubos valdžios institucijomis atkreipti dėmesį į tai, kad Parlamentui ir vėl nebuvo leista apsilankyti šalyje, ir paraginti jas nedelsiant atšaukti šį sprendimą;

10. dar kartą ragina Tarybą taikyti ES visuotinio sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus režimo (ES Magnitskio akto) nuostatas ir nustatyti sankcijas asmenims, atsakingiems už nuolatinius žmogaus teisių pažeidimus Kuboje, pradedant sankcijomis Migueliui Díazui-Caneliui, kuris yra vyriausiasis Kubos saugumo pajėgų vadas, taip pat kitiems aukšto rango Kubos vyriausybės pareigūnams ir visiems asmenims, atsakingiems už politinių kalinių įkalinimą;

11. dar kartą ragina ES pradėti taikyti ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo 85 straipsnio 3 dalies b punktą ir reikalauti nedelsiant surengti jungtinio komiteto posėdį dėl Kubos vyriausybės padarytų susitarimo pažeidimų, kurie yra „ypatingos skubos atvejis“, akcentuoja, kad šie pažeidimai yra susiję su nuolatiniais ir esminiais demokratijos principų pažeidimais, taip pat Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje išdėstytų ir ES ir Kubos politinio dialogo ir bendradarbiavimo susitarimo 1 straipsnio 5 dalyje nurodytų pagrindinių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių nepaisymu, ir pabrėžia, kad dėl Kubos režimo negebėjimo spręsti tokių pažeidimų problemos, nepaisant pakartotinių Parlamento raginimų tai padaryti, susitarimo galiojimas turėtų būti sustabdytas;

12. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Kubos vyriausybei ir Liaudies Valdžios Nacionalinei Asamblėjai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Komisijai, ES specialiajam įgaliotiniui žmogaus teisių klausimais, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, Jungtinių Tautų vyriausiajam žmogaus teisių komisarui ir Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijos narių vyriausybėms.